

Hartvikvatnet med Herjangsfjorden i bakgrunnen. Foto: P. A. Amundsen.

OBJEKT NR. 162

ELVEGÅRDSSELVA (Vassdalen)/ ARAÆDNO

Fylker: Nordland, Troms

Kommuner: Narvik, Lavangen

Nedbørfelt: 120 km²

Skoggrense: Ca. 400 m o. h. Areal under denne: 25 %

Middelvannføring: 5 m³/s

Laveste/høyeste punkt: 0—1452 m o. h.

Marin grense: 91 m o. h.

Kraftpotensial: 29 GWh

Naturgeografisk region: 44a

Vassdragsbeskrivelse

Vassdraget renner ut i Bjerkvik innerst i Herjangsfjorden. Hovedelva deler seg i to ovenfor Vassdalen. Kildene ligger ca. 20 km fra utløpet i Bjerkvik. Hartvikvatnet (78 m o. h.) på 2,4 km², Læigasjavri (576 m o. h.) på 1,8 km² og Grasvatnet (406 m o. h.) på 1,4 km² er de største vatna. De øvrige er mindre enn 0,4 km².

Klimaet er suboseanisk til svakt kontinentalt med humide forhold. Arsnebdøren er mellom 700 og 2000 mm. Nedbørmaksimum er om høsten. Middelttemperaturen for året er i underkant av 4° C ved Bjerkvik.

Berggrunnen består hovedsakelig av skifre og amfibolitter. Løsavsetninger av varierende tykkelse dekker store deler av feltet. Hoveddalen har et U-formet tverrsnitt og er preget av breerosjon. I dens nedre del har den et tydelig V-formet tverrsnitt. Dalsidene er bratte.

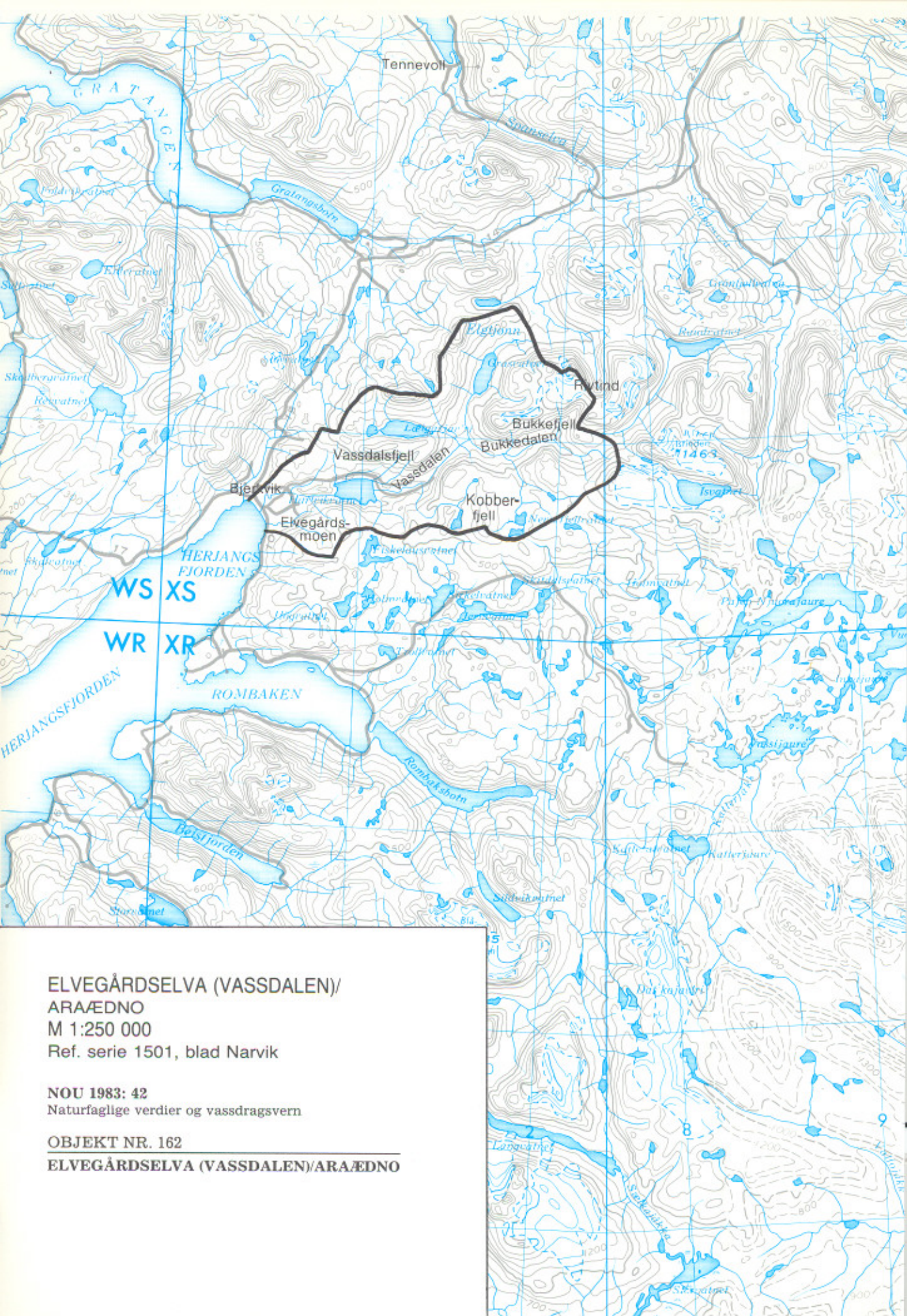
Området er skogrikt og domineres av bjerk. Gråor, andre løvtreslag og furu finnes spredt. Fjell- og heilandskap dekker den største delen av feltet. Myrarealet er svært lite.

Bosetninga er konsentrert ved Bjerkvik og er på ca. 400 personer. På Elvegårdsmoen er det militærleir. Det er 40 gårdsbruk med til sammen ca. 1100 da dyrka mark oppover til nedre del av Vassdalen. Hit går det også fylkesvei. E-6 passerer Elvegårdselva ved utløpet. Hyttebebyggelsen har et beskjedent omfang med noen hytter nedenfor Hartvikvatnet. Fiske- og friluftinteresser er hovedsakelig konsentrert til nedre deler av vassdraget der hovedelva er lakseførende.

Hartvikvatnet og Vassdalselva er vannkilde for 2700 personer samt militærleiren.

Geofag

Vassdragets berggrunnsgeologi er relativt ensartet, og består hovedsakelig av to bergartsgrupper adskilt av en tydelig grense. Den

ELVEGÅRDSELVA (VASSDALEN)/

ARAÆDNO

M 1:250 000

Ref. serie 1501, blad Narvik

NOU 1983: 42

Naturfaglige verdier og vassdragsvern

OBJEKT NR. 162

ELVEGÅRDSELVA (VASSDALEN)/ARAÆDNO

øvre enheten finnes i den vestlige delen og øverst i fjellpartiene, og er sammensatt av granittiske og amfibolittiske bergarter. Begge gruppene består av omvandlede sedimentære bergarter med skifre. Skifrene i den øvre gruppen viser større grad av omvandling enn den undre gruppen, der kalksteinslag opptrer rikelig.

Nedbørfeltet bærer preg av vide isskulpturererte U-daler, der prosesser etter istiden har virket i liten grad. De største løsmasse-mektighetene finnes i de 5—6 nederste kilometrene av vassdraget. I Vassdalen er det avsatt 2—5 brerandavsetninger som alle er yngre enn 10 000 år før nåtid. I forbindelse med to av disse randavsetningene er det avsatt to store brefrontdeltaer opp til tidligere havnivå. I det vesentligste av disse har det vært en betydelig smeltevannserosjon, bl. a. med dannelse av minst 30 m dype elvedes-skjæringer. I 600—700 meters høyde ved Kobberfjellet er det mulig å følge to lange sidemorener over flere kilometre; disse kan settes i forbindelse med endemorene i Vassdalen.

Elvene fra Læigasvatn og Kobberfjellvatn har over kortere strekninger utviklet underjordiske elveløp i kalksteinsbergarter.

Nedbørfeltets nedre del framviser mange forhold med en relativ god formrikdom og klarhet selv om de isolert sett ikke kan sies å være sjeldne. Dette og dets sentrale beliggenhet gjør området geofaglig interessant.

Botanikk

Hovedtrekkene i vegetasjonen er nordlige og dels kontinentale, men varmekjære og svakt oseaniske trekk er også representert. Alle vegetasjonssoner fra nordlig barskog til høyfjellet er representert. Subalpine områder dekker størst areal.

Skoggrensa går ved ca. 500 m o. h. Bjørkeskog dominerer. Frodig høgstaudebjørkeskog og blåbær-småbregnebjørkeskog har stor utbredelse i nedbørfeltet. I bjørkeskogen på knatter i nedre del opptrer røsslyng-gråmoseutforminger, dels med kreklingdominans. Langs elva nederst og ved Hartvigvatnets østende er det godt utviklet gråorskog med et frodig feltsjikt. Spredte furutrær finnes nedenfor Hartvigvatnet, og ett rent furubestand (kulturpåvirket) forekommer på Elvegårdsmoen. Osp er bestandsdannende. Hegg, rogn og silkeselje er vanlige treslag.

Varmekjær bergvegetasjon, rasmarkvegetasjon og lågurtbjørkeskog forekommer i nedre del av området.

Totalt myrareal er lite, med små myrer som ikke viser tydelig rik/fattig gradient.

Havstranda er ødelagt av veitraséen. Forøvrig er kulturpåvirkningen i feltet moderat. Lite vannvegetasjon er registrert. Storstarr-sump er relativt lite utbredt. I Bukkedalen er det er rikt elvør/elvebreddeamfunn med vierkraft og artsrik lågurteng av fjellplanter med bl. a. kvitstarr.

Store arealer i dal- og fjellsidene dekkes av frodige storkenebb/høgstaudeenger, av og til med busksjikt av vier. Rike snøleier og lesideenger er utbredt i fjellet.

Heitypene i lavfjellet domineres av blåbær-blålynghei. Greplyng-rabbesivhei og reinrosehei er vanlig.

Rasmark finnes under Vassdalsfjell og på sørsida av Stengselshøyda. Enkelte steder er det kalkrabber med rik vegetasjon.

Karplantefloraen omfatter 305 arter. Arealet tatt i betraktning er tallet middels høyt. Fjellplanter utgjør 127 arter hvorav 8 bisentriske og 4 nordlig unisentriske. 20 arter er svakt østlige. 10 arter kan regnes som varmekjære, boreale arter, mens bare brunrot kan betegnes som sørøstlig. Innslaget av kalkplanter er stort, spesielt blant fjellartene.

De botanisk mest verdifulle områdene er artsrike reinroseheier (bl. a. nord for Bukkedalen på Bukkefjell/Rivtind), de store forekomstene av artsrike og frodige høgstaudeenger i fjellskråninger og langs elva i Bukkedalen og den varmekjære vegetasjonen i nedre del.

Vassdraget er egnet som typeområde for små kystvassdrag i regionen.

Fugleliv

Fuglelivet i skogsområdene er nokså artsrikt. Tetthetene er lavere enn i Nordkjøselv, men høyere enn i Spansdalvassdraget, som begge ligger i samme region.

Hartvigvatnet er den viktigste våtmarkslokaliteten. Her er de fleste andeartene i vassdraget (9 av 12) observert. Vatnet har størst betydning som vårtrekklokalitet (høsttrekket er ikke undersøkt) for gressender (krikkand, brunnakke) og en del dykkender (toppand). Som hekkelokalitet er det lite brukt. De andre vatna er stort sett fattige på fugl.

Fuglelivet i hei- og fjellandskapet er stort sett artsfattig og glissent, men stedvis er det et rikere fugleliv. Det er få høyfjellsarter i området.

Det er i alt sett 78 fuglearter i vassdraget. 77 arter ble registrert under prosjektets arbeid hvorav 83 % er påvist eller antas å hekke i området.

Hartvigvatnet er en viktig rasteplass for ender, særlig gressender, under vårtrekket.

Fuglelivet i vassdraget er i sin helhet typisk for regionen.

Ferskvannsbiologi

Foruten Hartvikvatn som er feltets største vatn med et areal på 2,4 km², har objektet to vatn over 1 km². De store vatna er dype, Hartvikvatn over 70 m. Elvene og bekkene er hurtigrennende og steinete, med få kulper. Stedvis er det grus og sand.

Det foreligger materiale fra 3 vatn og 8 elvestasjoner.

Vanntemperaturene blir over 15° C om sommeren. Hartvikvatn er temperatursjiktet om sommeren med temperaturer i dypere vannlag på under 6° C. Vannkvaliteten er ensartet. Vassdraget har høye verdier for ledningsevne, 50—60 og kalkinnhold, ca. 6,5 mg/, med ekstremene 0,9 i Elgtjønn og 10,0 i Vassdalselv i august. Verdiene er lavere enn i flere andre vassdrag i regionen. pH er rundt eller litt over nøytralpunktet, 6,9—7,5.

Det ble funnet 12 dyregrupper i strandsonen, og antall dyr er stort både i strandsonen i sjøene (150—400 dyr/prøve) og på dypere vann, 200—4000 dyr/m². De største bunndyrmengder forekom i Hartvikvatn. Marflo, stedvis snegl og muslinger er tallrike, spesielt i Grasvatn. I Hartvikvatn er det tett vegetasjon på grunt vann. Produksjonsforholdene er antakelig gode både i Grasvatn og Hartvikvatn, mens Neverfjellvatna sannsynligvis er næringsfattige fjellvatn.

Totalt ble 15 dyregrupper påvist i rennende vann og mengdene er moderate, 200—600

individer/prøve. Døgnfluer utgjør 40—60 % av bunndyrene, men fjærmygg og steinfluer er også tallrike grupper. Sammensetningen er vanlig for rennende vatn i landsdelen. Det er relativt små variasjoner i faunasammensetningen mellom de forskjellige delene av vassdraget.

Et artstall på 11 av steinfluer er vanlig for vassdrag i fjordstrøk i regionen. Blant steinfluene er rovdyrformene tallrikest, men variasjonene er store. Det er registrert 9 døgnfluearter i vassdraget. Dette er et lavt antall for regionen. Alle påviste arter er vanlige i Troms og Finnmark.

Elvegårdselv er et typisk eksempel på et vassdrag i fjordstrøkene i Troms-regionen med ensartet vannkvalitet, moderat kalkinnhold, moderate bunndyrtettheter og artsutvalg. Vassdraget har flere forskjellige typer vatn fra produktive innsjøer og tjern til fattige fjellvatn. I nedre del av vassdraget er det gårdsbruk og spredte hytter, mens de øvre deler er lite påvirket. Vassdraget egner seg også som referansevassdrag, særlig de store innsjøene, som er lite påvirket.

Litteratur

- Hindrum, R., Johansson, L., Amundsen, P.-A. og Markussen, K.-A. 1982. Elvegårdselv. Fugle- og pattedyrfaunaen i Elvegårdselv. Nordland og Troms, Nord-Norge. *Troms, Naturvitenskap* nr. 32, 48 s.
- Huru, H. 1982. Hydrografi og evertebratfauna i Elvegårdselv i 1980, 25 s.